

แนะนำวรรณคดีหน้าอ่าน...มัทนะพาธา...ตำนานแห่งดอกกุหลาบ

นำเสนอเมื่อ : 12 ก.ค. 2552

มัทนะพาธา...ตำนานแห่งดอกกุหลาบ

ผู้แต่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ลักษณะการแต่ง คำฉันท์ (กาพย์ และฉันท์)

ตัวละคร

ชาวฟ้า

สุเทษณะเทพบุตร: ผู้หลงรักนางมัทนาอย่างหมดหัวใจจนอาจจะกลายเป็นความลุ่มหลงอันเป็นเหตุให้เกิดโศกนาฏกรรมแห่งความรักนี้ขึ้น

จิตรเสน: จิตรเสน หัวหน้าคนธรรพ์ ได้จัดแสดงการร่ายรำถวายแด่สุเทษณะเทพบุตร เพื่อหวังคลายความเศร้าความทุกข์ของสุเทษณะเทพบุตร แต่ไม่เป็นผล

จิตรระถ: จิตรระถสวระถิดนแก่งได้ท่องเที่ยวไปในทุกที่และวาดรูปนางงามมากำหนดสุเทษณะเทพบุตรเพื่อหวังให้สุเทษณะเทพบุตรได้พึงใจและลืมนางมัทนาตนเหตุแห่งความเศร้าซึม

มายาวิน: วิทยากร ผู้มีวิชาอาคมใช้เวทย์มนต์เรียกนางมัทนามาพบสุเทษณะเทพบุตรทั้งคู่ก็ยังหลับไหลอันเป็นบ่อเกิดแก่โศกของสุเทษณะเทพบุตรต่อนางมัทนา

นางมัทนา: หญิงงามผู้เป็นเหยื่อของความรักที่นางไม่ได้ต้องการ

ชาวดิน

พระกาละทรรดิน : ฤาษีในป่าหิมะวัน ผู้ที่ดูแลดอกกุหลาบมัทนาเยี่ยงบุตร

โสมะทัต: หัวหน้าศิษย์ของพระกาละทรรดิน

นาค และ สุน: ศิษย์ของพระกาละทรรดิน และเป็นผู้พบดอกกุหลาบมัทนา

ท้าวชัยเสน: ราชารู้ทรงครองเมืองรหัสตินาปุระ มีอัครมเหสีอยู่แล้ว แต่ก็ยังพึงใจนางมัทนา จนรับนางกลับวัง

พระนางจันทิ: อัครมเหสีแห่งท้าวชัยเสน ที่น้อยอกน้อยใจผัว จนถึงขั้นนิจจาริชยานางมัทนาอันเป็นเหตุให้นางออกอุบายชั่วร้ายทั้งต่อผัวและนางที่ผัวรัก

วิฑูร: พราหมณ์หม่อมเสนห์ ผู้เป็นนักแสดงตัวเก่งที่ใส่โคล้นางมัทนา

ศุภางค์: นายทหารคนสนิทของท้าวชัยเสน แม้ถูกใส่ความและถูกสั่งประหารชีวิตจากท้าวชัยเสน แต่ก็จงรักภักดีจนชีวิตหาไม่ในสนามรบ

นันทิวรรณะ: อมาตย์ของท้าวชัยเสน จิตใจดีรักความยุติธรรม ได้ปล่อยศุภางค์ผู้บริสุทธิ์ไป

ปริยัมวทา: นางกำนัลของท้าวชัยเสน จงรักภักดีทั้งต่อท้าวชัยเสนและนางมัทนา นางอยู่กับนางมัทนาจนวินาทีสุดท้าย ก่อนที่นางมัทนาจะกลายร่างเป็นดอกกุหลาบตลอดกาล

อราลี: นางค่อมข้าทูลวงพระนางจันทิ

เกศินี: ข้าทูลวงพระนางจันทิ ผู้เป็นนักแสดงอีกคนในละครใส่โคล้นางมัทนา

เรื่องย่อ

จอมเทพสุเทพณ์เกิดความลุ่มหลงเทพธิดามัทนา แม้จิตระรฤผู้สารถิ์คู้บารมีจะนำรูปของเทพเทวีผู้เลอโฉมหลายต่อหลายองค์มาถวายให้เลือกชม สุเทพณ์ก็มิได้สนใจใยดี จิตระรฤจึงนำมายาวิเศษมาถวายสุเทพณ์ให้มายาวิเศษเวทมนตร์เรียกนางมัทนามาหา เมื่อมาแล้วนางมัทนา ก็เหม่อลอยมิได้มีสติสมบุรณ์เพราะตกอยู่ในฤทธิ์มนตราสุเทพณ์ต้องการได้นางด้วยวิธีนั้น จึงให้มายาวิเศษคลายมนตร์ แต่ครั้นได้สติแล้วนางมัทนา ก็ปฏิเสธว่ามีจิตเสนหาตอบด้วยมีว่าสุเทพณ์จะเกี่ยวพาและรำพันรักอย่างไร สุเทพณ์โกรธหนักจึงจะสาปมัทนาให้ไปเกิดในโลกมนุษย์

มัทนาขอให้นางได้ไปเกิดเป็นดอกไม้มีกลิ่นหอม สุเทพณ์จึงสาปมัทนาให้ไปเกิดเป็นดอกกุหลาบที่งามทั้งกลิ่นทั้งรูป และมีแต่เฉพาะบนสวรรค์ยังไม่เคยมีบนโลกมนุษย์ โดยที่ในทุกๆ ๑ เดือน นางมัทนาจะกลายร่างเป็นคนได้ชั่ว ๑ วัน ๑ คืน ในเฉพาะวันเพ็ญของแต่ละเดือนเท่านั้นและถ้านางมีความรักเมื่อใด นางก็จะมีดวงคี่นรูปเป็นกุหลาบอีก แต่นางจะได้รับความทุกข์ทรมานเพราะความรักจนมีอาเจียนอยู่ได้ และเมื่อนั้นถ้านางอ่อนวอนขอความช่วยเหลือ ดนจึงจะงดโทษทัณฑ์ให้แก่นาง

นางมัทนาไปจุติเป็นกุหลาบงามอยู่ในป่าหิมะวันบรรดาศิษย์ของฤษีนามกาละทรรคินมาพบเขาจึงนำความไปบอกพระอาจารย์ กาละทรรคินจึงให้ชุดไปปลุกในบริเวณอาศรมของตน ในขณะที่จะทำการชุบก็มีเสียงผู้หญิงร้อง กาละทรรคินเล็งญาณดูก็รู้ว่า เป็นเทพธิดามาจุติ จึงไต่เออยุธิ์และสัญญาว่าจะคอยดูแลปกป้องสืบไป เมื่อนั้นการจึงสำเร็จด้วยดี

วันเพ็ญในเดือนหนึ่งท้าวชัยเสนกษัตริย์แห่งรหัสตินาปุระได้เสด็จออกล่าสัตว์ในป่าหิมะวันและได้แวะมาพักที่อาศรมพ

ระภาณี ครั้นได้เห็นนางมัทนาในโฉมของนารีผู้งดงามก็ถึงกับตะลึงและตกหลุมรัก
จนถึงกับรับสั่งให้มหาดเล็กปลุกพลับพลาพักแรมไว้ไกลอาศรมนั้นทันที
ท้าวชัยเสนรำพันถึงความรักลึกซึ้งที่มีต่อนางมัทนา
ครั้นเมื่อนางมัทนาออกมาที่ลานหน้าอาศรมก็มีเห็นผู้ใดด้วยเพราะท้าวชัยเสนหลบไปแฝงอยู่หลังกอไม้
นางมัทนาได้พรรณนาถึงความรักที่เกิดขึ้นในใจอย่างทวมทน

ท้าวชัยเสนได้สดับฟังทุกถ้อยความจึงเผยตัวออกมาทั้งสองจึงกล่าวถึงความรู้สึกอันล้าลึกในใจที่ตรงกันจนเข้าใจในรัก
ที่มีต่อกัน จากคำคืนถึงยามรุ่งอรุณ ท้าวชัยเสนจึงทรงประกาศหมั้นและคำสัญญาารัก ณ ริมฝั่งลำธารไกลอาศรมนั้น

เมื่อมีความรักแล้ว นางมัทนาก็ยังคงรูปเป็นนารีผู้งดงาม มีต้องกลายรูปเป็นกุหลาบอีก
ท้าวชัยเสนได้ทูลขอนางมัทนา พระฤๅษีกียกให้โดยให้จัดพิธีบูชาทวยเทพและพิธีวิวาหมงคลในป่านั้นเสียก่อน

ท้าวชัยเสนเสด็จกลับวังหลายเพลมาแล้วแต่ก็มิได้เสด็จไปยังพระตำหนักข้างในด้วยว่ายังทรงประทับอยู่แต่ในอุทยาน
พระนางจันทิมาเห็นนางกำนัลมาสืบดูจนรู้ว่าพระสวามีนำสาวชาวป่ามาด้วย
จึงตามมาพบท้าวชัยเสนกำลังอยู่กับนางมัทนาพอดี เมื่อพระนางจันทิมาเจรจาถอนขอต่อท้าวชัยเสนนางมัทนา
ท้าวชัยเสนก็กริ้วและทรงดูตาวาเป็นมเหสีผู้ริษยา

พระนางจันทิมาแค้นใจนัก
ให้คนไปทูลฟ้องพระบิดาผู้เป็นเจ้าแห่งมคธนครให้ยกทัพมาทำศึกกับท้าวชัยเสน
จากนั้นก็คบคิดกับนางค่อมธราลีและวิฑูรพรหมณ์หมอบเสนอ
ทำอุบายกลั่นแกล้งนางมัทนาโดยส่งหนังสือไปทูลท้าวชัยเสนว่านางมัทนาป่วย
ครั้นเมื่อท้าวชัยเสนรีบเสด็จกลับมาเยี่ยมนางมัทนา ก็กลับพบหมอบพราหมณ์กำลังทำพิธีอยู่ใกล้ๆต้นกุหลาบ
วิฑูรกับนางเกศินีข้าหลวงของนางจันทิมาจึงทูลใส่ความว่านางมัทนาให้ทำเสน่ห์เพื่อให้ได้รวมชื่นชูสมสุขกับศุภางค์
ท้าวชัยเสนกริ้วนัก รับสั่งให้ศุภางค์ประหารนางมัทนาแต่ศุภางค์ไม่ยอม

ท้าวชัยเสนจึงสั่งประหารทั้งคู่
พระนางจันทิมาได้ของริบเขาฆ่าทูลว่าตนจะอาสาออกไปห้ามศึกพระบิดาซึ่งคงเข้าใจผิดว่านางกับท้าวชัยเสนนั้นบาดหมาง
กัน แต่ท้าวชัยเสนตรัสว่าทรงรู้อุบายของนางที่คิดก่อกองแล้วจะห้ามศึกเอง
พระองค์จะขอออกทำศึกอีกคราแล้วตัดหัวกษัตริย์มคธพอลดาเอามาให้นางผู้ชบถต่อสวามีตนเอง

ขณะตั้งค่ายรบอยู่ที่นอกเมือง
วิฑูรพรหมณ์เฒ่าได้มาขอเข้าเฝ้าท้าวชัยเสนเพื่อสารภาพความทั้งปวงว่าพระนางจันทิมาเป็นผู้วางแผนการร้าย
ซึ่งในที่สุดแล้วตนสำนึกผิดและละอายตอบาปที่เป็นเหตุให้คนบริสุทธิ์ต้องได้รับโทษประหาร

ท้าวชัยเสนทราบความจริงแล้วคั่งแค้นจนดำริจะแทงตนเองให้ตาย
แต่อำมาตย์นั้นทิวรรณะเขาห้ามไว้ทันและสารภาพว่าในคืนเกิดเหตุนั้นตนละเมิดคำสั่ง
มิได้ประหารศุภางค์และนางมัทนา
หากแต่ได้ปล่อยเขาไปซึ่งนางมัทนาได้เห็นโสมะทัตศิษณ์เอกของฤๅษีกาละทรรคินนำพากลัปสู้อาศรมเดิม
แต่ศุภางค์นั้นแฝงกลับเข้าไปร่วมกับกองทัพแล้วออกต่อสู้กับข้าศึกจนตัวตาย
ท้าวชัยเสนจึงรับสั่งให้ประหารท้าวมคธที่ถูกรวบมาเป็นเชลยไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว
ส่วนพระนางจันทิมาเห็นนั่นทรงให้เนรเทศออกนอกพระนคร
ด้วยทรงเห็นว่าอันนารีผู้มีใจมุ่งร้ายต่อผู้เป็นสามีก็คงต้องแพภัยตนเอง มีอาจอยู่เป็นสุขได้นานแน่

ฝ่ายนางมีทวนั้นได้ทำพิธีบูชาเทพและวอนขอร้องให้สุเทพณ์จอมเทพช่วยนางด้วย
สุเทพณ์นั้นก็ยินดีจะแก้คำสาปและรับนางเป็นมเหสี แต่นางมีทวนก็ยังคงปฏิเสธและว่าอันนารีจะมีสองสามีได้อย่างไร
สุเทพณ์เห็นว่านางมีทวนยังคงปฏิเสธความรักของตนจึงกริ้วนักสาปส่งให้นางมีทวนเป็นดอกกุหลาบไปตลอดกาล
มีอาจกลายร่างเป็นมนุษย์ได้อีกต่อไป

เมื่อท้าวชัยเสนตามมาถึงในป่า
นางปริยัมวาทที่ตามมูปรนนิบัติดูแลนางมีทวนด้วยก็ทูลเล่าความทั้งสั้นให้ทรงทราบ
ท้าวชัยเสนจึงร้องรำไห่ด้วยความอาลัยรักแล้วขอให้พระฤๅษีช่วย
โดยไซมอนตราและกล่าวเชิญนางมีทวนให้ยินยอมกลับไปยังเวียงวังกับตนอีกครา

เมื่อพระฤๅษีทำพิธีแล้ว
ท้าวชัยเสนก็รำพันถึงความหลงผิดและความรักที่มีต่อนางมีทวนให้ต้นกุหลาบได้รับรู้
จากนั้นจึงสามารถขุดต้นกุหลาบได้สำเร็จ
ท้าวชัยเสนได้นำต้นกุหลาบขึ้นวอทองเพื่อนำกลับไปปลูกในอุทยานและขอให้ฤๅษีภาละทรรคินให้พรวิเศษว่ากุหลาบจะ
ยังคงงดงามมีโรยราตราบจนกว่าตัวพระองค์เองจะสิ้นอายุขัยพระฤๅษีก็อวยพรให้ตั้งใจ
และประสิทธิประสาทพรให้กุหลาบนั้นดำรงอยู่คู่โลกนี้มีมีสูญพันธุ
อีกทั้งยังเป็นไม่ดอกที่กลิ่นอันหอมหวานสามารถช่วยดับทุกข์ในใจคุณและดลบันดาลให้จิตใจเบิกบานเป็นสุขได้
ชายหญิงเมื่อมีรักก็จักไซ่ดอกกุหลาบเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักแท้สืบต่อไป